

Část V. – Osnovy

II. stupeň

KAPITOLA 21. - OBČANSKÁ VÝCHOVA

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor - vyučovací předmět: Výchova k občanství – Občanská výchova

1. CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU OBČANSKÁ VÝCHOVA

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací oblast předmětu

- postupné formování a rozvíjení občanského profilu žáků
- orientace ve významných okolnostech společenského života
- utváření vztahů žáků ke skutečnosti
- formování vnitřních postojů žáků k důležitým oblastem lidského života
- formování vědomí odpovědnosti za vlastní život
- vedení k sebepoznávání

Časová dotace

- 6. – 9. ročník
- 1 vyučovací hodina týdně

Místo realizace

- třídy
- knihovna
- učebna PC
- veřejná prostranství mimo školu
-

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Vyučující využije všech forem a metod práce k tomu, aby žák dosáhl požadovaných kompetencí.

Formy a metody realizace

- vyučovací hodina – skupinové vyučování, diskuse, výklad, reprodukce textu, samostatná práce, soutěže, testy, dramatizace, projekty, PC, video
- exkurze
- beseda
- dotazníky, interwiev

Kompetence

Kompetence k učení

- žáci vybírají a využívají vhodné způsoby a metody pro efektivní učení, propojují získané poznatky do širších celků, nalézají souvislosti
- žáci získané poznatky hodnotí, třídí a vyvozují z nich závěry

Postup – vedení žáků k ověřování výsledků

- poskytování metod, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům žáci
- zadávání úkolů způsobem, který umožňuje volbu různých postupů

Kompetence k řešení problémů

- žáci tvořivě přistupují k řešení problému, umí vyhledat vhodné informace, pracovat s nimi a umí nalézt řešení
- žáci umí kriticky myslet, jsou schopni obhájit svá rozhodnutí

Postup – kladení otevřených otázek

- volný přístup k pomůckám

Kompetence komunikativní

- žáci formulují a vyjadřují své myšlenky a názory souvisle a kultivovaně
- žáci dokáží naslouchat druhým lidem, vhodně reagují na jejich promluvy
- žáci komunikují na odpovídající úrovni
- žáci využívají ke komunikaci vhodné technologie

Postup – zájem o náměty, názory a zkušenosti žáků

- vedení žáků k výstižnému projevu, podněcování k argumentaci
- vytváření příležitostí pro komunikaci mezi žáky

Kompetence sociální a personální

- žáci umí spolupracovat v týmu, vzájemně si naslouchají a pomáhají
- žáci upevňují dobré mezilidské vztahy
- žáci umí hodnotit práci svoji i ostatních

Postup – hodnocení žáků způsobem, který jim umožňuje vnímat vlastní pokrok

- vedení žáků k tomu, aby na základě jasných kritérií hodnotili své činnosti

Kompetence občanské

- žáci znají legislativu a obecné morální zákony a dodržují je
- žáci respektují názory ostatních
- žáci si formují volní a charakterové rysy
- žáci se zodpovědně rozhodují podle dané situace

Postup – vyžadování dodržování pravidel slušného chování

- vedení žáků k prezentaci jejich myšlenek a názorů

Kompetence pracovní

- žáci jsou vedeni k efektivitě při organizaci vlastní práce

Postup – dodávání sebedůvěry

- napomáhání podle potřeby při cestě ke správnému řešení
- vedení ke správnému způsobu používání techniky a vybavení

Průřezová témata

- OSV (sociální rozvoj, osobnostní rozvoj)

- VDO (občan, občanská společnost a stát, formy participace občanů v politickém životě, principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování)
- EGS (Evropa a svět nás zajímá, objevujeme Evropu a svět, jsme Evropané)
- MKV (kulturní diference, lidské vztahy etnický původ, multikulturalita, princip sociálního smíru a solidarity)
- EV (lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí)
- MDV (tvorba mediálního sdělení, práce v realizačním týmu)

2. VZDĚLÁVACÍ OBSAH VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU OBČANSKÁ VÝCHOVA

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: Občanská výchova
Ročník: 6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - umí se orientovat v kalendáři, zná letopočty - umí vysvětlit původ a způsoby dodržování svátků - uvádí příklady pořekadel a přísloví - vysvětlí pojem domova z hlediska své příslušnosti k rodině, obci, regionu, vlasti - uvede příklady prvků, které člověku pomáhají vytvořit si osobní vztah ke svému domovu a jeho okolí - uvede příklady památných míst obce, regionu - vysvětlí, k jakým událostem či osobnostem se vážou - chová se šetrně ke kulturním památkám a přírodním objektům - na příkladech doloží pojem vlastenectví a odliší projevy vlasteneckých pocitů od projevů nacionalismu - vysvětlí význam symbolů našeho státu a uvede příklady příležitostí, při kterých se používají 	<p>Rok v jeho proměnách a slavnostech</p> <ul style="list-style-type: none"> - kalendář, letopočty - svátky - přísloví a pořekadla <p>Domov – pojem domova</p> <ul style="list-style-type: none"> - prostředí domova - bydliště a jeho okolí <p>Naše obec, náš region, náš kraj</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajímavá a památná místa - ochrana kulturních památek a přírodních objektů <p>Vlast – pojem vlast</p> <ul style="list-style-type: none"> - národní a státní symboly - státní svátky 	<p>Z – planeta Země</p> <p>ČJ – literatura – pořekadla, přísloví</p> <p>D – historické hledisko domov</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - dokáže se rozhodnout, jak vhodně nakládat s penězi - sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti; dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi - popíše, ze kterých zdrojů pochází příjmy státu a kam stát směřuje své výdaje - rozlišuje různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví a způsoby jejich ochrany - zdůvodní nepřijatelnost vandalství vůči majetku, vysvětlí, jak proti němu aktivně vystupovat - porovnává různé provy a podoby kultury - projevuje cit pro kulturní rozdíly, respektuje odlišné projevy kultury - vysvětlí význam kulturních institucí - charakterizuje prostředky masové komunikace <p>posoudí vliv masmédií na utváření masové kultury, na veřejné mínění</p>	<p>Člověk, stát a hospodářství</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpočet - majetek - vlastnictví <p>Kultura – rozmanitost kultury</p> <ul style="list-style-type: none"> - kulturní instituce - masová kultura, masmédia 	<p>OSV – osobnostní rozvoj, sociální rozvoj EGS – objevujeme Evropu a svět MKV - multikulturalita EV – vztah člověka a prostředí MDV – práce v realizačním týmu</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Občanská výchova

Ročník:7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - zamyslí se nad hierarchií mravních hodnot - chápe smysl lidského života v konání dobra a prospěchu nejen osobním, ale i obecným; jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu - chápe pojmy mravní odpovědnost a svědomí - dokáže uvést základní práva a svobody člověka <ul style="list-style-type: none"> - respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí - uvede příklady základních práv a svobod každého člověka a dokumentů upravujících lidská práva <p>přiměřeně uplatňuje svá práva, včetně práv spotřebitele</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu <ul style="list-style-type: none"> - posoudí význam ochrany lidských práv a v případě potřeby dokáže přiměřeně uplatňovat svá práva - získá základní představu o znacích emocí a dostává tak návod k vlastnímu sebepoznání - uvědomí si existenci sociálních pozic a rolí, učí 	<p>Člověk a morálka</p> <ul style="list-style-type: none"> - mravní hodnoty, smysl života - mravní odpovědnost a svědomí - solidarita, vztahy mezi lidmi - sebekontrola, sebevzdělávání - morálka a právo - lidská svoboda, důstojnost <p>Člověk a lidská práva</p> <ul style="list-style-type: none"> - základní lidská práva, práva dítěte, úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech, poškozování lidských práv <p>Obrana státu</p> <p>Člověk a dospívání</p> <ul style="list-style-type: none"> - city a emoce - sociální pozice, sociální role - životní cíle, aspirace, plánování života 	<ul style="list-style-type: none"> - dějepis <p>OSV- osobnostní rozvoj, sociální rozvoj</p> <p>EGS- Evropa a svět nás zajímá</p> <ul style="list-style-type: none"> - objevujeme Evropu a svět - jsme Evropané <p>MKV- lidské vztahy Multikulturalita</p> <p>EV- lidské aktivity a problémy životního prostředí</p> <p>MDV- práce v realizačním týmu</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>se, co vyžadují a jak se s nimi člověk vyrovnává</p> <ul style="list-style-type: none"> - učí se zodpovědně volit životní cíle a nacházet cesty k jejich realizaci - uvede příklady některých globálních problémů současnosti a jejich možných důsledků pro život lidstva <p>uvede příklady některých projevů globalizace v současném světě a objasní její klady a zápory</p> <p>-rozpoznává významné globální problémy včetně války a terorismu a možnosti jejich řešení</p>	<p>Globální problémy lidstva</p> <ul style="list-style-type: none"> -významné globální problémy -příklady globálních problémů, jejich příčin a možných důsledků pro život lidstva -globalizace – projevy, klady, zápory 		

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Občanská výchova

Ročník: 8.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>-pochopí význam pojmu osobnost -pochopí, co vytváří rozdílnost jednotlivých osobností - uvědomí si význam přátelství v životě člověka -uplatňuje vhodné řešení neshod - využívá různých způsobů komunikace - uvědomuje si význam solidarity, dokáže pomoci v nouzi přiměřeným způsobem</p> <p>- vysvětlí význam harmonických vztahů mezi členy rodiny rozpozná příčiny rodinných problémů a uvede vhodné způsoby řešení</p> <p>- vysvětlí, proč je výhodné vzájemně spolupracovat - spolupracuje ve skupině a přebírá odpovědnost za společné úkoly či práce - vyloží souvislost mezi různými pracovními činnostmi a předpoklady nutnými pro jejich výkon - uvede hlavní problémy, které mohou nastat v případě nezaměstnanosti</p>	<p>Člověk a citový život</p> <ul style="list-style-type: none"> - člověk jako osobnost - vztahy mezi lidmi osobní a neosobní vztahy, přátelství, láska - mezilidská komunikace - lidská solidarita - <p>Člověk a rodinný život</p> <ul style="list-style-type: none"> - postavení jedince v rodině - role členů rodiny - funkce a vývoj rodiny - vztahy v rodině, rodinné problémy - úplná a neúplná rodina, náhradní rodinná péče <p>Člověk a pracovní život</p> <ul style="list-style-type: none"> - lidská činnost a spolupráce lidí - práce, zaměstnání, povolání - problémy nezaměstnanosti 	<p>Dějepis, zeměpis, český jazyk</p> <p>EGS – objevujeme Evropu a svět MKV - multikulturalita EV – vztah člověka a prostředí MDV – práce v realizačním týmu OSV – osobnostní rozvoj, sociální rozvoj EGS – Evropa a svět nás zajímá MKV – kulturní diference</p> <ul style="list-style-type: none"> - lidské vztahy - multikulturalita <p>MDV – tvorba mediálního sdělení</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní karty, vysvětlí jejich omezení - uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu - - uvědomí si význam životního názoru, vliv víry a náboženství v životě člověka - seznámí se s významnými světovými náboženstvími, církvemi a náboženskými hnutími <p>pochozí význam náboženské tolerance, náboženské svobody</p>	<p>Člověk, stát a hospodářství</p> <ul style="list-style-type: none"> - investice, úvěry, splátkový prodej a leasing <p>Člověk, víra, přesvědčení</p> <ul style="list-style-type: none"> - životní názor <p>víra, náboženství, náboženské sekty, svoboda a tolerance, závislost a samostatnost</p>		

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: Občanská výchova
Ročník: 9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - učí se zodpovědně volit životní cíle a nacházet cesty k jejich realizaci - orientuje se v místní nabídce pracovních příležitostí - chápe nutnost soustavného sebevzdělávání pro přípravu budoucího povolání - - - na příkladech známých států rozliší republiku a monarchii - vysvětlí výhody demokratického způsobu řízení státu - charakterizuje a porovná složky státní moci, a vysvětlí, jaké úlohy plní jejich orgány a instituce - - - uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů, státu - objasní smysl voleb v demokratických státech, stručně charakterizuje hlavní formy voleb do zastupitelstev ČR - vysvětlí, proč je každý občan povinen dodržovat právní řád - uvede příklady činnosti důležitých orgánů právní ochrany člověka 	<ul style="list-style-type: none"> - Příprava k volbě povolání - životní cíle, aspirace, plánování života - volba povolání - - - - - Právní znaky státu - znaky státu - typy a formy států - státní občanství ČR - složky státní moci, jejich orgány, instituce - - - Státní správa a samospráva - orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly - volby a volební systém - - - 	<ul style="list-style-type: none"> - - dějepis - , zeměpis, český jazyk - - - - - - - OSV – sociální rozvoj - VDO – občanská společnost - formy participace občanů v politickém životě - principy demokracie jako formy vlády způsobu rozhodování - MKV – lidské vztahy - princip sociálního smíru a solidarity - MDV – tvorba mediálního sdělení - 	<ul style="list-style-type: none"> -

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se ve významných dokumentech, v nichž se publikují právní předpisy - - - -rozliší protiprávní jednání - - uvede příklady postihů, které může použít náš stát v případě protiprávního jednání, včetně korupce- uvede příklady práv a povinností, které vyplývají z důležitých právních vztahů - Diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání - - - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisků a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu, a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané - uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování 	<ul style="list-style-type: none"> - - - - - Právo a spravedlnost - právní řád ČR - protiprávní jednání - právo v každodenním životě - základní práva spotřebitele Člověk, stát a hospodářství - rozpočet státu -typy rozpočtu a jejich odlišnosti - význam daní - tvorba ceny, inflace 		

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
obranu státu a účasti v zahraničních misích - uvede příklady mezinárodního terorismu, a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru	Mezinárodní vztahy a globální svět Rada Evropy, NATO, OSN		

Zpracováno k ŠVP platnému k 1. září 2007 a dále.